

Ontwikkelingen in het gebruik van Fries, streektalen en dialecten
in de periode 1995-2011

Dr. Geert Driessen
ITS, Radboud Universiteit Nijmegen

g.driessen@its.ru.nl
www.geertdriessen.nl

Verantwoording

De gegevens zijn afkomstig uit het cohortonderzoek PRIMA (metingen 1995 en 2001; zie o.a. Driessen e.a., 2002) en het cohortonderzoek COOL⁵⁻¹⁸ (meting 2011; zie Driessen e.a., 2012). Aan al deze metingen hebben steeds circa 400 basisscholen meegewerkt die representatief zijn voor alle basisscholen. Er is een selectie gemaakt van leerlingen van wie beide ouders in Nederland zijn geboren. De steekproeven tellen circa 6000 à 7000 leerlingen per meting.

De ouders van de leerlingen in groep 4 (meting 1995) of groep 2 (meting 2001 en 2011) hebben een vragenlijst ingevuld met vragen over taalkeuzes. Vanuit het perspectief van de ouders is de vraag gesteld: 'Welke taal spreekt u meestal met uw partner?' Vanuit het perspectief van het kind zijn vier vragen gesteld: 'Welke taal spreekt het kind meestal: a. met de moeder, b. met de vader, c. met broers en zussen, d. met vriendjes en vriendinnetjes?'. Er zijn twee categorieën gevormd: (1) Fries, een streektaal of Nederlands dialect, (2) Nederlands of een buitenlandse taal.

Op basis van de provincie waarin de school is gevestigd zijn zes geografisch bepaalde taalgebieden onderscheiden: (1) Fries, (2) Nedersaksisch, (3) Limburgs, (4) Brabants, (5) Zeeuws, (6) Hollands.

In de tabel hierna staan de percentages ouders en kinderen die Fries, een streektaal of dialect spreken, uitgesplitst naar jaar. In het bovenste deel van de tabel gebeurt dat per taalgebied afzonderlijk en onder in de tabel voor Nederland als geheel.

In de figuren daarna worden de ontwikkelingen voor het Fries, Nedersaksisch en Limburgs en voor het Fries, een streektaal of dialect in Nederland als geheel grafisch weergegeven.

Referenties

- Driessen, G. (2005). In Dutch? Usage of Dutch regional languages and dialects. *Language, Culture and Curriculum*, 18(3), 271-285.
- Driessen, G. (2006). Ontwikkelingen in het gebruik van streektalen en dialecten in de periode 1995-2003. *Toegepaste Taalwetenschap in Artikelen*, 75(1), 103-113, 118.
- Driessen, G., & Withagen, V. (1999). Language varieties and educational achievement of indigenous primary school pupils. *Language, Culture and Curriculum*, 12(1), 1-22.
- Driessen, G., Langen, A. van, & Vierke, H. (2002). *Basisonderwijs: Veldwerkverslag, leerlinggegevens en ouder vragenlijsten. Basisrapportage PRIMA-cohortonderzoek. Vierde meting 2000-2001*. Nijmegen: ITS.
- Driessen, G., Mulder, L., & Roeleveld, J. (2012). *Cohortonderzoek COOL⁵⁻¹⁸. Technisch rapport basisonderwijs, tweede meting 2010/11*. Nijmegen: ITS/ Amsterdam: SCO-Kohnstamm Instituut.

Gebruik streektaal of dialect in vijf domeinen, naar taalgebied en jaar (in %)

<i>Taalgebied</i>	<i>Domeinen</i>	<i>1995</i>	<i>2001</i>	<i>2011</i>
Fries	moeder-vader	60	45	44
	kind-moeder	51	40	37
	kind-vader	53	42	39
	kind-siblings	52	40	37
	kind-vrienden	48	34	22
Nedersaksisch	moeder-vader	34	24	15
	kind-moeder	7	5	1
	kind-vader	8	6	2
	kind-siblings	7	5	1
	kind-vrienden	6	5	1
Limburgs	moeder-vader	63	64	54
	kind-moeder	50	49	39
	kind-vader	51	50	38
	kind-siblings	50	51	36
	kind-vrienden	42	40	31
Brabants	moeder-vader	19	13	2
	kind-moeder	4	3	0
	kind-vader	4	4	1
	kind-siblings	4	3	0
	kind-vrienden	5	3	0
Zeeuws	moeder-vader	33	25	22
	kind-moeder	17	12	10
	kind-vader	17	14	13
	kind-siblings	17	15	7
	kind-vrienden	14	14	9
Hollands	moeder-vader	4	1	0
	kind-moeder	2	0	0
	kind-vader	2	1	0
	kind-siblings	2	0	0
	kind-vrienden	2	0	0
Nederland als geheel	moeder-vader	27	18	11
	kind-moeder	13	8	5
	kind-vader	14	9	6
	kind-siblings	13	9	5
	kind-vrienden	12	7	4

